

Snježana Mihačić

Hrvatska radiotelevizija

Arhiv Informativnog programa HTV-a

Prisavlje 3

Zagreb

AUDIOVIZUALNI ARHIV INFORMATIVNOG PROGRAMA HRVATSKE TELEVIZIJE U DIGITALNOM OKRUŽENJU. ZADAĆA I ZNAČAJ

UDK 930.253(086):004.451.54

Stručni rad

Digitalizacijom informativnog programa Hrvatske televizije (dalje: HTV) došlo je do promjene i u dosadašnjem načinu arhiviranja audiovizualnog materijala. Pristup poslužitelju (serveru) doveo je do neovisnijeg rada arhivista kao i neposredniji pristup uradcima novinara – sirovinama (snimljenim i još nemontiranim materijalima) i polufinalima (prilozima bez potpisa i sa svim tonovima). To je omogućilo i kreativniji pristup arhiviranju kao neizostavnom dijelu produkcije koji se nalazi na njenom kraju ali često i na početku. Digitalizacija je omogućila stvaranje on line arhiva – radnog prostora (Workspacea) u okviru Media Managera (aplikacije za pregled svih sadržaja na poslužitelju) koja se stvara uvrštavanjem već postojećih analognih materijala uzimanjem (usnimavanjem, ingestom) s vrpce na server kao i od materijala koji je na serveru te se samo iz jednog projekta prebacuje u projekt radnog prostora Arhiva. Tako se arhiv podijelio između takozvanog »legasy« – baštinskog, već postojećeg arhivskog materijala i »born« – novonastalog arhiva. Prvoga čine materijali na starijim nosačima – medijima kojima je pristup u digitalnom svijetu moguć jedino migracijom. Drugi je arhiv materijala koji se nalazi na serveru izravnim uvrštavanjem ili dopremom iz digitalnog spremišta. Njegov sadržaj možda nikada neće biti kopiran za fizičko rukovanje već će korisnicima ostati virtualno dostupan.

Ključne riječi: digitalizacija, arhiv, informativni program

Uvod

Iza blještavila produkcije i ekskluzivnih javljanja novinara, uloga audiovizualnog arhiva često je potisnuta u drugi plan, a njegova uloga podcijenjena. Do sada se to najbolje očitivalo u nedovoljnoj suradnji novinara i arhivista te nepovjerenju da će materijali koje predaju arhivu biti sačuvani i ponovno dostupni. Tako su novinari i realizatori Informativnog programa stvarali svoje *privatne* arhive na štetu *zajedničkog* arhiva kojega su na taj način ostavljali bez vrijednih materijala, najčešće sirovina.

Suvremeni život nametnuo je brži ritam u svim čovjekovim aktivnostima te je krilatica »vrijeme je novac« često korištena kao pravilo.

Utrka TV kuća za bržim i kvalitetnijim plasiranjem informacija znači moć, gledatelje i novac. Malo tko misli što će biti sutra i ima li informacija (u najširem smislu riječi, a osobito u arhivskom) život poslije smrti.

Ostavimo li religiozno promišljanje (i nadanja!) teologiji, život informacije u audiovizualnom dokumentu i te kako je značajan kada prođe njena vrijednost koju joj je donijela aktualnost.

Arhiviranje, odnosno primjerena obrada i čuvanje audiovizualnog (dalje: AV) materijala uvijek je pratilo tehnologije stvaranja i emitiranja programa. Tako je i njihova digitalizacija donijela promjene te nametnula i unaprijedila rad AV arhiva pa tako i arhiva Informativnog programa HTV-a.

Promjene koje donosi digitalizacija

Osnovna i najveća promjena arhiva u digitalnom okruženju bit će nestanak uvriježenog koncepta arhiva kao skladišta vrpce i filmova. Nije na odmet podsjetiti koliko bogatstvo predstavlja arhiv. Tu se prije svega misli na neprocjenjivu socijalnu, kulturnu i povijesnu vrijednost nacionalnog AV naslijeđa zemlje kao i na osiguravanje izvora koji će moći obogaćivati programe svojom objektivnom, dokumentarnom i subjektivnom, nostalgичnom vrijednošću.

Imre Ragats, predsjedavajući MTV, Mađarska, u svom izvješću na Administrativnom savjetu EBU 28. 11. 2002. godine rekao je kako su najtrajnije blago MTV Co. njeni bogati arhivi.¹

Bob Collins, pak, koji je 1999. godine bio ravnatelj RTE, na Simpoziju o autorskim pravima u Amsterdamu u srpnju 1999. godine rekao je: *Kao javni prikazivači obvezni smo stvarati, čuvati i omogućavati dostupnost materijala koji će našim tvorcima programa i generacijama koje će ih slijediti, ponuditi priliku da bolje sagledaju iskustva našeg doba ... Uz ostalo, ovo znači novu vrstu odgovornosti za našu generaciju, za održavanje, čuvanje i uporabu arhiva.*²

Arhiv će sve više postajati poveznica produkcije i distribucije i preuzimati aktivniju ulogu od one koja mu je bila namijenjena kao spremištu materijala čije je vrijeme prošlo.

U digitalizaciji arhiva trebamo imati na umu kako će još jedno izvjesno vrijeme arhivi živjeti u hibridnom svijetu između analogne i digitalne tehnologije – u istom trenutku imamo materijale koji su nastali korištenjem nove, digitalne tehnologije i analogne zapise koji se čuvaju na medijima koji zahtijevaju čitače čije vrijeme prolazi.

Tu se nameće i otvara pitanje migracije s analognih na digitalne medije koja je dugotrajan, organizacijski složen i skup proces. Bit digitalizacije je čuvati sadržaj, a ne vrpcu, a *vječni* file može se proizvesti samo putem digitalizacije. Ovdje se izuzimaju filmski materijali za koje vrijedi pravilo *nikad ne uništavaj original*.

Digitalizacija omogućava pristup podacima većem broju korisnika istovremeno, a također osigurava svako kopiranje *master* (izvornik) izdanja koje se neće izlagati promjeni i brisanju korisnika.

Metapodaci prije svega

Korištenjem principa *jednom zapisuj čitaj mnogo puta*, podaci o podacima (metapodaci, metadata) koji se moraju kreirati tijekom unošenja materijala, automatski bi se dodavali u katalog olakšavajući rad arhivistima, što još uvijek nije slučaj.

Svi metapodaci, dodatni podaci i komentari moraju se prikupljati na samom izvoru. U praksi se nemaran odnos novinara prema davanju metapodataka pokazao kao jedan od većih problema pri arhiviranju.

Bez točnih podataka o mjestu (država, grad, ustanova), vremenu (datum), autorima (novinar, snimatelj, montažer, arhivske snimke), sudionicima (ime, prezime, titula, funkcija) i događaju (naslov, tema priloga ili sirovine), a osobito zanemarivanom podatku o autorskim pravima, dovodi do nedoumica koje troše vrijeme i sredstva za pronalaženje informacija koje su prvotno bile lako dostupne. Ukoliko se metadata ne organiziraju efikasno, proizvest će se »digitalni otpad« (termin norveških kolega). Postojat će velika količina AV zapisa čija će efikasnost ponovnog korištenja biti minimalna i na taj način izgubit će se osnovna vrijednost digitalne produkcije i arhiviranja.

METAPODACI³

[NASLOV \[Tekst\]](#)

¹ http://www.ebu.ch/departments/television/new_media/archives/iag_report_sept_fin_engl.pdf?display=EN; stranica posjećena 6. veljače 2007.

² http://www.ebu.ch/departments/television/new_media/archives/iag_report_sept_fin_engl.pdf?display=EN; stranica posjećena 6. veljače 2007.

[DRŽAVA \[Tekst\]](#)

[GRAD \[Tekst\]](#)

[DESK \[Tekst\]](#)

[OSOBE \[Tekst\]](#)

[BROJ MEDIJA \[Tekst\]](#)

[AUTORI \[Tekst\]](#)

[BROJ FILMA \[Tekst\]](#)

[SIFRA EMISIJE \[Tekst\]](#)

[NAPOMENA \[Tekst\]](#)

[BROJ KUTIJE \[Tekst\]](#)

[STATUS \[Tekst\]](#)

[OBRADIO \[Tekst\]](#)

[RADNI NASLOV \[Tekst\]](#)

[USTANOVA \[Tekst\]](#)

[BAZA POGLAVLJE \[Tekst\]](#)

[FORMA \[Tekst\]](#)

[UNIO \[Tekst\]](#)

[UREDNIK \[Tekst\]](#)

[REGIONALNI CENTAR \[Tekst\]](#)

[PUBLICIRANO \[Broj\]](#)

[RADNI STATUS \[Broj\]](#)

[BROJ SLOVA \[Broj\]](#)

[TRAJANJE \[Broj\]](#)

[DAT EMITIRANJA \[Datum\]](#)

[DAT UNOSA \[Datum\]](#)

[DAT OBRADE \[Datum\]](#)

[SADRŽAJ](#)

Dublin core metadata

Jedna od najraširenijih i najrazvijenijih metainformacijskih shema je *dublin core*. Naziv potječe od mjesta prvoga standardizacijskog workshopa, Dublina u Ohio (SAD) i riječi core (jezgra), što implicira da *dublin core* nije konačan skup metapodataka te da je proširiv i prilagodljiv raznim primjenama.

Dublinski osnovni skup elemenata metapodataka standard je za opis informacijskih izvora različitih sektora. Informacijski je izvor ovdje definiran kao sve što ima identitet. Standard definira samo skup elemenata koji se obično rabi u kontekstu određenog projekta ili aplikacije. Zahtjevi i način uporabe na lokalnoj razini ili za pojedinu zajednicu mogu nametnuti dodatna ograničenja.

Dublin core ne treba zamijeniti neki drugi standard metapodataka, već koegzistirati, čak i u opisu istog izvora – sa standardima metapodataka drugih semantika.

³ Metapodaci za obradu i pretraživanje AV materijala u programu MERIDIO. To je programski sustav za upravljanje dokumentima korišten kao osnova za izradu INDOK aplikacije. Više informacija o proizvođaču i samome proizvodu može se pronaći na www.meridio.com.

Temeljni metapodaci koje sadržava *dublin core (dc element set)* su: naslov, tvorac (autor), predmet, opis, izdavač, suradnik, datum, tip, oblik, identifikator, izvor, jezik, odnos, vanjska obilježja i prava.

Naslov je podatak o imenu, nazivu, autor je osoba ili organizacija, servis ponajprije odgovoran za nastajanje jedinice opisa, predmet opisuje temu o kojoj je riječ, a preporuka je da se upotrebljavaju ključne riječi, fraze ili klasifikacijski kodovi kontroliranog rječnika radi svođenja subjektivnosti u opisu na najmanju moguću mjeru. Opis je sažetak ili grafički dodatak predmetu, izdavač je odgovoran za dostupnost i raspoloživost materijala, suradnik bi bio osoba suodgovorna za nastanak predmeta, datum i jezik jasni su sami po sebi, tip označava rod ili prirodu zapisa (rječnik, zbirka pjesama u bibliotečnom kontekstu), oblik znači način prezentacije podataka, identifikator je nedvojbena uputa na predmet, bez obzira na kontekst u kojem se nalazi, izvor je podrijetlo cijelog dokumenta ili samo jednog dijela, odnos tumači povezanost sa značenjima formalnih identifikacijskih sistema s kojima je u prisnoj vezi, vanjska obilježja su prostorna lokacija i vremensko trajanje karakteristika predmeta. Prava se najčešće odnose na intelektualno pravo, a mogu sadržavati i podatak o ograničavanju ili zabrani uporabe.

Digitalni arhiv u teoriji i praksi u Informativnom programu HTV-a

Digitalni svijet gotovo je izbrisao granicu između produkcije i arhiviranja. Tradicionalno arhiviranje smatrano je pomoćnom djelatnošću, prva postaja na koju dolaze pretraživati potrebni materijal i posljednje odredište završenih i često zaboravljenih materijala, sirovina, emisija i dr.

U idealnim uvjetima dolazi do integracije produkcije i arhiviranja, u stvarnom svijetu treba učiniti sve kako bi se produkcija i arhiviranje što više približili.

Tako u lancu digitalne proizvodnje arhiv nije više na kraju lanca već se integrira u proizvodnju programa lakšim i bržim pristupom materijalu. Međutim, to podrazumijeva ne samo tehnološku prilagodbu nego i mijenjanje svijesti o aktivnoj kooperaciji između arhivista, produkcijskog osoblja i tehničke potpore.

Arhivisti prestaju biti neprimjetni, manje važni djelatnici, oni postaju »media asset manageri« koji slijedom svoje profesije rukovode informacijama (pregled, odabir, obrada i trajna pohrana).

Nabavom aplikacija u obliku AVID softverskih rješenja i tehničkih uređaja iste kompanije te obučavanjem svoje tehničke službe i djelatnika informativnog programa na AVID Profesional Services (Workflow Workshop – Workflow treninzima), Hrvatska radio televizija po opremljenosti i načinu obrade materijala stala je uz bok svjetskih televizijskih kuća.

Akvizicija AV sadržaja prvi je i početni korak u radnom procesu digitalne produkcije Informativnog programa. Snimanje video materijala koji pristizu od stranih agencija, međunarodnom i nacionalnom razmjenom, pokreće se sa stolnog računala korisnika kroz Capture Manager – Feed Ingest koji je modul aplikacija Media Browza te se kroz Avid AirSpeed u visokoj i IPV nSpectra SDI u niskoj rezoluciji pohranjuju na središnjem prostoru za pohranu AV sadržaja.

Usnimavanje materijala s terena ili arhivskog materijala putem odgovarajućih magnetoskopa, pokreće se i kontrolira korisničkim računalom kroz Capture Manager – Feed Ingest koji je također modul aplikacije Media Browza te se na isti način putem Air Speeda i IPV encodera pohranjuje na središnji poslužitelj. Kao prvi ulazni stupanj akvizicije sadržaja nalaze se samostojeći Avis Air Speed uređaji sa svim potrebnim AV priključcima te s GigE mrežnim sučeljem prema postojećem DNR (Digital News Room) sučelju. Oni omogućuju veliki broj ulaznih kanala za snimanje (digitalizaciju) AV sadržaja u IMX50 formatu visoke rezolucije izravno na središnji Unity sustav za pohranu, a svaki od Air Speed uređaja spojen je na središnji i dijeljeni prostor za pohranu (Avid Unity Media Network) preko Port Servera PRO dok su međusobno svi uređaji spojeni na isti Gigabit Ethernet switch Cisco Catalyst 2970. Avid Airspeed uređaji su kontrolirani Avis Capture Manager aplikacijom koja omogućuje trenutno i unaprijed planirano snimanje.

Sukladno tome, danas je posao (još uvijek!) AV arhivista možda ponajmanje puko arhiviranje.

Svakodnevnim pregledavanjem pristiglih materijala u projektima sirovina vijesti i dnevnika, EBU feeda (za unilateralne priloge koje dopisnici HTV-a šalju iz inozemstva), sirovina ili polufinala tjednih

i dnevnih emisija (Hrvatska danas, Život u živo, Euromagazin), priloga iz dopisništava HTV-a kao i dnevnog spremišta - bina te materijala koji možda neće ni biti emitiran, odabiru se materijali koji su po zahtjevima arhivske struke vrijedni za pohranu. Potrebno je naglasiti da se ipak radi o specifičnim uvjetima rada i strukturi i potrebama krajnjih korisnika, novinara kojima treba omogućiti da iskoriste potencijale arhiva znajući točno kako i kada i znajući što je sve u domeni arhiva (upravljanje informacijama o materijalu, omogućavanje dostupnosti onoga što korisniku treba, kada treba i u obliku koji mu je najpodesniji za korištenje).

Kriteriji za odabir materijala su sljedeći: sirovine, materijali od političkog značaja što znači svi materijali koji se odnose na aktivnosti predsjednika Republike Hrvatske i predsjednika Vlade, hrvatske vojske i policije, materijali od povijesnog značaja za Republiku Hrvatsku bilo na gospodarskom, društvenom ili kulturnom planu. Međutim, uz sve što ima dokumentarističku vrijednost svjedočenja vremena i djelovanja, tu su svakodnevne potrebe i zahtjevi korisnika koji se odnose na takozvano *pokrivanje* - nadopunu novinarske priče. Tako kadrovi državnih, kulturnih, gospodarskih ustanova, kadrovi prolaznika, poplava, gužvi na prometnicama, kadrovi gradova, prirode, turističkih odredišta ... nemaju arhivski, ali i te kako imaju uporabni značaj u svakodnevnom kreiranju i stvaranju programa.

Tu se otvara i najveće polje djelovanja arhivista u novom, digitalnom okruženju. Aktivna uloga ogleđa se u suradnji s korisnicima te na uzajamnoj, obostranoj koristi. Njihovim upoznavanjem novog načina rada arhiva i našeg osluškivanja potreba korisnika stvara se suradnja koja bi trebala znatno poboljšati kvalitetu produkcije koja se odnosi na »arhivske snimke« koje se nalaze u području autorstva emitiranih priloga.

Zaslon servera s prikazom otvorenog projekta dopisništava (Dopisništvo Split)

Zaslon servera s prikazom nelinearne montaže odabranog materijala iz master clipova u sekvencu

Nakon odabira materijala, u Media Composeru materijali se (u formatima master clipova – spojnice, isječaka) nelinearnom montažom montiraju u sekvencu (složen postupni niz) koja se presnimava na digitalne, IMX vrpce.

Nastavak rada na obradi, indeksiranju i katalogiziranju materijala (sada već dokumenta) još uvijek nije doživio promjene jer se radi u programu MERIDIO aplikacija za unos i pretraživanje, kao i prije digitalizacije.

Kao sljedeći korak predviđa se integracija AVID i MERIDIO programa što će imati doista revolucionarne posljedice za AV arhiviranje.

Na Unity Workspace Arhivi, koja predstavlja on line arhiv – sigurni *jockey u rukavu* stalno užurbanih novinara, u trajanju od 360 minuta nalaze se tematska spremišta - binovi koji se ažuriraju i prilagođavaju korisnicima. Te, uvjetno rečeno, mape su organizirane u suradnji s novinarima i realizatorima Informativnog programa sukladno njihovim sugestijama i potrebama. Tako postoje tematski binovi:

USTANOVE (zgrade državnih institucija)

PRAVOSUĐE (sudovi)

ZDRAVSTVO (bolnice, ljekarne)

PROMET (ceste, zračne luke, kolodvori)

GOSPODARSTVO (poduzeća)

VANJSKA POLITIKA (institucije EU i UN),

a u tijeku je formiranje mapa u kojima bi bile kulturne institucije kao i ostali materijali koji se svakodnevno ili vrlo često koriste, što će osjetno ubrzati proces proizvodnje i produkcije.

Zaslon servera s prikazom otvorenog poglavlja Ustanove online Arhiva

Bitno je naglasiti kako se desio značajan organizacijski pomak u radu arhiva pa su djelatnice tako organizirale i vrlo uspješno provele dvodnevno snimanje državno-političkih institucija u gradu Zagrebu te inicirale snimanje i slanje materijala iz gradova u kojima su dopisništva HTV-a s kadrovima gradova, njihovih političkih, gospodarskih i kulturnih institucija, a dodatno će se voditi računa i da kadrovi odgovaraju trenutnim godišnjim dobima.

Obzirom na novostečena znanja i vještine, materijali koji se nalaze u radnom prostoru arhiva uvršteni su (ingestirani) s arhivskih vrpca i sa servera iz jednog dnevnog projekta u drugi projekt - arhiv. Kako se svi materijali koji se u Media Manageru nalaze u visokoj rezoluciji, pokretanjem *fletanja* (stješnjavanja) prebacuju se u nisku rezoluciju kako bi korisnici u Media Browsu imali pristup materijalima i kako bi ga mogli oblikovati i prilagođavati.

Jednako tako, sirovine koje novinari donesu na svojim radnim vrpcama kako bi ih pohranili u arhivu, a kako se ne bi dodatno opterećivao ingest (mjesto na kojemu se materijali stavljaju na server bilo s vrpca ili iz dopisništava HTV-a odnosno montaže - u slučaju da se presnimava na arhivsku vrpcu), arhivisti digitalnog arhiva Informativnoga programa u stanju su lokalno na server (u dnevni projekt) spremati sirovinu, ukoliko je potrebno montirati je te snimiti na arhivsku vrpcu odnosno spremati u Workspace arhivu.

Od studenog 2005. godine do kolovoza 2006. godine ukupno je odabrano i arhivirano 3.459 priloga sa servera (sirovine, polufinali, unilaterali) što iznosi 10.071 minutu i što se može iskoristiti za kasniju izradu statističkih podataka na osnovi kojih se može korigirati prostor na serveru koji je predviđen za on- line arhivu.

Zaključak

Bit arhiviranja ostala je ista od vremena glinenih pločica do danas: sačuvati što bolje za što duži vremenski period, ostaviti trag postojanja, pismenosti, djelovanja, vjerovanja, vrijednosti, svjedočiti sebe u nepoznatom i neizvjesnom budućem vremenu. Sačuvati crtež, sliku, ton – sačuvati digitalni zapis.

Nova tehnologija, sveprisutna, moćna digitalizacija došla je i do nas obećavši mnogo dobra onome tko je savlada, usvoji i iskoristi. Vidjeli smo dokud se stiglo u digitalizaciji arhiva Informativnog programa – što je novoga donijela i što je ostalo isto. Ukoliko bi se suradnja arhivista, novinara, realizatora nastavila u nagovještenom pravcu, značaj koji bi se ostvario omogućio bi kvalitetnije i brže kreiranje i realizaciju cjelokupnog programa te bi se i početničke greške i nedostaci (koji će se nastojati ukloniti) mogli brzo zaboraviti.

Korak koji je Arhiv Informativnog programa učinio zahvaljujući svojim ljudskim resursima bez kojih nijedna tehnologija ne bi bila moguća, značajan je jednako za nas kao i za Informativni program čija je dobrobit i kvaliteta naš konačni cilj.

Literatura

Digital newsroom : thematic visit; Visit to DR News. Copenhagen, Denmark : 14 – 15. november 2005.

Reports on speeches of the mediamanagement seminar »Changing scenarios, changing roles«. Amsterdam : 2004. Reports by Stefab Acquilian, Ching Yee Lai, Dalida van Dessel.

Digital Archive »Mision possible«. Brid Dooley, EBU Geneva : December 2005.

Archives in digital Broadcasting (izvještaj interdisciplinarne arhivske grupe EBU) : 2002.

System solutio group : HRT Croatia Avid on site support and training report. John Perry. Avid Tehnology Europe Ltd.

<http://www.tportal.hr/tehnologija/mixer/page/2005/09/05/0394006.html>. Digitalizacija informativnog programa; stranica posjećena 12. siječnja 2007.

<http://www.fiatifta.org/projects/standards/#metadata>. Annemieke de Jong (Netherlands Institute for Sound and Vision). *Metadata in the audiovisual production environment, an introduction*. Updated and revised English edition. Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, October 2003; stranica posjećena 15. siječnja 2007.

http://www.fiatifta.org/restricted/standards/minimum_data_list.html. Andy Dowell (BBC). *Jupiter. An overview of the BBC News digital production and archiving system*. September 2003 Conference; stranica posjećena 15. veljače 2007.

http://www.fiatifta.org/projects/standards/#digital_newsroom. Jannie Lehmann (DR). *Going digital with DR and DR newsroom*. September 2003. Conference jannie lehman.doc; stranica posjećena 27. ožujka 2007.

<http://www.fiatifta.org/restricted/Antalya2002/dejong.doc>. Alicia Conesa (TVC). *Digiton. Digital archive in Television de Catalunya*. September 2003 Conference; stranica posjećena 18. prosinca 2006.

Summary

HTV NEWS PROGRAMME AV ARCHIVES IN A DIGITAL ENVIRONMENT. PURPOSE AND RELEVANCE

Digitalization of the HTV News Programme has changed the techniques used so far for archiving the AV material. Access to the server now gives archivists more independency in their work and also a more direct contact with the work of journalists (raw material and semi-finalized products). This has made possible a more creative approach to archiving, which is one of the crucial aspects of the production, required at the end of production, but often at its beginning as well. Digitalization enables the creation of on-line archives – the Workspace within the scope of the Media Manager. The archives are created from the existing analogue material entered into the server and from the material that is already on the server, which – due to its (most often) use value – needs to be part of the Workspace Archives. As a result, the archives are divided in the so – called »legacy« (existing, inherited) and »born« (newly established) archives. The first ones contain materials from the old media and their access to the digital world is possible only by migration. The other archived material is available on the server upon direct ingestion, or transfer from the digital storage. Its content may never be copied and physically handled. Instead, it will remain stored for the virtual availability to users.

Key words: digitalization, archives, news programme